Teemu Hauhia,
Yksikön johtaja
Maaseutuverkostoyksikkö, Ruokavirasto
6.10.2025

Maa- ja metsätalousvaliokunta tiistai 07.10.2025 klo 10.00 / E 73/2025 vp / Lausuntopyyntö

Asia: E 73/2025 vp Valtioneuvoston selvitys: Komission tiedonanto sekä ehdotukset vuosia 2028-2034 koskevaksi EU:n monivuotiseksi rahoituskehykseksi; E-kirje

Lausunto EU:n monivuotisesta rahoituskehyksestä 2028–2034 – Maaseudun kehittämisen näkökulma

Taustaa

Suomi on Euroopan unionin maaseutumaisin jäsenvaltio: 95 % pinta-alasta on maaseutua. Maaseutualueiden kehittäminen on ollut pitkäjänteistä ja vaikuttavaa politiikkaa, jonka tuloksellisuus on osoitettu useilla mittareilla. Rahoituskaudella 2014–2022 maaseuturahoituksen avulla perustettiin tai kehitettiin 6 500 yritystä, syntyi 15 000 uutta työpaikkaa ja koulutuksiin osallistui lähes 82 000 henkilöä. Talkootyötä tehtiin yli 70 miljoonan euron edestä. Yritysrahoituksen vipuvaikutus oli merkittävä: vajaan 300 miljoonan euron tuella syntyi noin 1,5 miljardin euron investoinnit. Yksi uusi työpaikka rahoitetussa yrityksessä synnyttää keskimäärin 0.5 työpaikkaa ympärillä toimiviin yrityksiin.

Nykyisellä kaudella rahoitus kanavoituu alueille 53 Leader-ryhmän ja 15 ELY-keskuksen kautta, painottuen harvaan asutulle ja ydinmaaseudulle. Vastaavia tukijärjestelmiä ei ole saatavilla muista lähteistä. Tästä yhtenä esimerkkinä ovat laajakaistahankkeet.

Yleisiä näkökulmia MFF-ehdotuksesta

Komission ehdotus yhdistää maatalous-, koheesio- ja sisäasiarahastot yhdeksi NRP-rahastoksi haastaa maaseudun kehittämisen nykyisen rakenteen. On välttämätöntä, että maaseudun kehittämiseen varataan selkeästi korvamerkitty rahoitusosuus, joka on saavutettavissa myös pienille ja paikallisille toimijoille. Leader-toiminnan jatkuminen ja koko Suomen maaseutualueiden kattavuus on turvattava. Leader on EU:n rahoitusvälineistä ainoa, joka perustuu paikalliseen osallisuuteen ja ruohonjuuritason tarpeisiin. NRP-suunnitelma mahdollistaa Leader-toiminnan hyödyntämisen laajemmin esimerkiksi sosiaalisissa- ja segregaatiokysymyksissä. Leader-toiminnan laajentuminen myös kaupunkialueille on mahdollista NRP-suunnitelman sisällä. Kaupunkialueiden haasteet eri politiikkalohkoilla tarvitsevat myös paikallisia ratkaisuja.

On tärkeää, että maaseudun potentiaalia hyödynnetään täysimääräisesti innovaatioiden ja kasvun lisäämisessä. Osaamisen kehittäminen ja yhteistyön vahvistaminen ovat ratkaisevia uusien teknologioiden ja toimintatapojen käyttöönotolle sekä innovaatioiden syntymiselle. Maaseuturahoitus toimii alkutuotannon ja muiden elinkeinojen TKI-rahoituksena, joka ei ole korvattavissa millään muulla rahoituksella. Maaseuturahoitusta tarvitaan myös alkutuotannon kehittämiseen, jotta omavaraisuus ja huoltovarmuus säilyvät tulevaisuudessakin Suomessa.

NRP-suunnitelman ennalta jakamattomasta osuudesta tulee voida rahoittaa maatalouden ja maaseudun kehittämisen toimenpiteitä. Kilpailukykyrahaston kaltaiset välineet eivät ole maaseudun perustason

toimijoille helposti saavutettavissa. Rahoitusinstrumenttien suunnittelussa on huomioitava kohderyhmien tarpeet ja käytännön saavutettavuus.

Maaseudun kehittämistoimilla voidaan edistää myös komission esittämiä sosiaalisia (14 %) sekä ilmasto- ja ympäristötavoitteita (43 %). Maaseutualueet ovat keskeisiä Suomen elinvoiman, huoltovarmuuden ja kokonaisturvallisuuden kannalta. Maaseutupoliittisen selonteon skenaarioiden mukaan työikäisten määrän väheneminen maaseudulla on huolestuttavaa. Ennusteiden mukaan työikäisen väestön määrä vähenee ydinmaaseudulla yli 50 000:lla vuoteen 2040 mennessä. Harvaan asutulla maaseudulla työikäisiä vähenee 33 000:lla, kaupungin läheisellä maaseudulla 28 000:lla ja maaseudun paikalliskeskuksissa reilulla 22 000:lla. Väestökehityksen toteutuessa vähenee ydinmaaseudulta 27 000 työpaikkaa (yli -11 %), josta suurin osa jalostuksen (-16 583) ja alkutuotannon (-10 827) toimialoilla. Maaseuturahoitusta tarvitaan alkutuotannon kehittämiseen, jotta omavaraisuus ja huoltovarmuus säilyvät tulevaisuudessakin Suomessa. Tukea tarvitaan nuorille viljelijöille ja muille aloittaville maaseutuyrittäjille. Nykyisillä CAP-suunnitelman tukimuodoilla (mm. pk-yritysten saamat investointituet) on pystytty vahvistamaan maatalouden raaka-aineiden jalostusta korkeamman lisäarvon tuotteiksi, mikä tukee merkittävästi ruokajärjestelmän kannattavuutta ja työllisyyttä sekä luo pohjaa myös elintarvikeviennille. Nämä rahoituselementit on tärkeää säilyttää myös tulevalla rahoituskaudella.

Asuttu ja elinvoimainen maaseutu on myös tärkeä Suomen ja. EU:n ulkorajan turvaamisessa. On toivottavaa, että itäisen Suomen raja-alueille saadaan erityisrahoitusta, joka tulee NRP-kokonaisuuden ulkopuolelta. Lisärahoitus on tehokkainta kohdentaa maaseudun kehittämiseen. Tällä tavalla pystytään vastaamaan paikallisiin tarpeisiin mahdollisimman tuloksekkaasti.

Lopuksi

EU:n pitkän aikavälin maaseutuvisio vuoteen 2040 korostaa vahvojen, verkottuneiden, selviytymiskykyisten ja vauraiden maaseutualueiden rakentamista. Vision mukaan maaseudun mahdollisuuksien hyödyntäminen edellyttää paikkalähtöistä kehittämistä ja kaikkien hallintotasojen osallistumista.

EU:n toiminnasta tehdyn sopimuksen 174 artikla edellyttää erityistä huomiota maaseutualueille, harvaan asutuille ja rajaseuduille. Artikla 349 tunnustaa syrjäisimpien alueiden erityisaseman. Näiden artiklojen mukaisesti rahoituskehyksessä on varmistettava, että maaseudun erityistarpeet tunnistetaan ja niihin vastataan sekä EU- että kansallisella tasolla.

NRP-suunnitelman rakentamisessa on otettava alueet vahvasti mukaan. Maaseutuverkostotoiminnasta on kertynyt kokemuksia jo kolmen EU-ohjelmakauden ajan. Maaseutuverkoston toiminta-ajatuksena on koota yhteen maatalouden ja maaseudun kehittämisen parissa toimivat neuvojat, kehittäjät, tutkijat, viranomaiset ja järjestöjen edustajat. Tavoitteena on yhteistyön, yhdessä tekemisen, oppimisen, kokemusten ja tiedon vaihdon kautta saavuttaa parempia tuloksia maatalouden ja maaseudun kehittämisessä. Saaduista kokemuksista ja toimintatavoista olisi varmasti hyötyä koko NRP-kokonaisuuden suunnittelussa ja toimeenpanossa.

Maaseutuverkostoyksikkö

Teemu Hauhia
Yksikön johtaja
puh. 040 545 4016
teemu.hauhia@maaseutu.fi

Juha-Matti Markkola
Verkostokoordinaattori, johtajan sijainen
puh. 040 5599412
juha-matti.markkola@maaseutu.fi